

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

VAIDEOTSUS
avaliku teabe asjas nr. 2.1.-3/17/2693

Otsuse tegija	Andmekaitse Inspektsiooni peadirektor Viljar Peep
Otsuse tegemise aeg ja koht	25.01.2018 Tallinnas,
Vaide esitamise aeg	18.12.2017 (registreeritud inspektsioonis 19.12.2017)
Vaidlustatav haldusakt või toiming	Andmekaitse Inspektsiooni 18.12.2017 vaide tagastamise teade nr 2.1.-3/17/2646
Vaide esitaja	Eraisik e-posti aadress: xxxxxx.xxxxxx@gmail.com

RESOLUTSIOON:

Haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punkti 2 alusel otsustan:

rahuldada vaie osaliselt ning teha uus otsus nõude osas, alustada Haridus- ja Teadusministeeriumi üle järelevalvet avaliku teabe asjas, kas vaide esitaja riigieksamitöö hindajate nimede mitteavalikustamine vaide esitajale Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt on õiguspärane või mitte.

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Käesoleva otsuse saab vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse Tallinna Halduskohtusse.

FAKTILISED ASJAOLUD:

- 09.11.2017 esitas vaide esitajas Haridus- ja Teadusministeeriumile selgitustaotluse, mille punktis 6 palus: „Avalikustada ekspertide nimed, kes hindasid minu matemaatika riigieksamitööd valesti, mistõttu tuli apellatsioonikomisjonil alandada matemaatika riigieksamitöö tulemust ühe punkti võrra. Mitut matemaatika riigieksamitöö tulemust tuli apellatsioonikomisjonil veel alandada, kuna antud eksperdid olid seda eelnevalt valesti hinnanud“.
- 12.12.2017 keeldus ministeerium hindajate nime väljastamisest põhjendades keeldumist muuhulgas järgnevalt: „Konkreetse töö hindajad peavad jääma ka eksaminandile anonüümseks. Siinkohal kordame veelkord üle, et matemaatika riigieksamitööid hinnatakse ülesandepõhiselt, st igat eksamitööd vaatab vähemalt 2 x 10 ehk 20 hindajat ning sellega ongi tagatud võimalikult suur objektiivsus. Arvestades, et Teil on teada ministri käskkirjaga nimetatud hindajate ring, siis ei ole põhjendatud hakata välja selgitama, milline hindaja millist ülesannet Teie eksamitöö puhul konkreetselt hindas. Rõhutame veelkord, et igat eksamitööd hindas kokku 20 hindajat. Ei ole võimalik siduda konkreetselt punkti langetamisega ühte kindlat hindajat ning öelda, et see on selle hindaja töö tulemus“.

3. 13.12.2017 esitas Erasisik Andmekaitse Inspeksioonile vaide, milles märkis, et ei nõustu Haridus- ja Teadusministeeriumi sellise seisukohaga, et SA Innove riigieksamitööde hindajad peavad jääma eksaminandi jaoks anonüümseks, kuna nii Haridus- ja Teadusministeerium, kui SA Innove on teabevaldajad avaliku teabe seaduse mõistes. Ilmselgelt ei ole asjakohane ka Haridus- ja Teadusministeeriumi väide, et kuna vaide esitajale on teada kõikide hindajate nimed, siis ei peakski hakkama välja selgitama, et kes konkreetselt antud ülesannet, mille arvelt apellatsioonikomisjon eksamitulemust alandas, hindas. Päris kindlasti ei osalenud antud ülesande hindamisel kõik ministri käskkirjas loetletud hindajad. Konkreetset riigieksamitööd hinnanud hindajad täidavad avalikku ülesannet ja seega peavad olema nende nimed avalikud. Haridus- ja Teadusministeerium ning SA Innove on kehtestanud ebaseaduslikud juurdepääsupiirangud avalikule teabele, tunnistades selle asutusesiseseks kasutamiseks. Isikul peab olema võimalik saada teada, kes tema riigieksamitööd valesti hindasid, et oleks võimalik võtta selliseid hindajaid reaalsele vastutusele ebakvaliteetse töö eest.

Tulenevalt eeltoodust palus vaide esitaja inspeksioonil tühistada Haridus- ja Teadusministeeriumi 12.12.2017 kirja 6. punkt, millega jäeti vaide esitajale tema riigieksamitööd vigaselt hinnanud hindajate nimed avalikustamata ning kohustada Haridus- ja Teadusministeeriumi väljastama vaide esitajale tema riigieksamitööd vigaselt hinnanud hindajate nimed.

4. 18.12.2017 tagastas inspeksioon vaide läbi vaatamata, leides, et inspeksioonil puudub pädevus teostada järelevalvet selgitustaotlustele vastamise üle.
5. Vaide esitaja vaide tagastamisega ei nõustunud ning esitas vaide tagastamise peale vaide, milles leidis, et inspeksioon on vaide tagastamise teates esitatud seisukohtadega rikkunud ulatuslikult menetlusõigust.

VAIDE ESITAJA NÕUE ja SELETUS:

1. 13.12.2017 esitasin Andmekaitse Inspeksioonile vaide seoses Haridus- ja Teadusministeeriumi tegevusega. 18.12.2017 saatis Andmekaitse Inspeksioon mulle vaide tagastamise teate (2.1.-3/17/2646).
2. Andmekaitse Inspeksiooni vaneminspektor Liisa Ojangu seisukohad vaide tagastamise teates olid järgmised:
Sain Teie vaide seoses Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) tegevusega selgitustaotlusele vastamisega.

Vaide kohaselt esitasite 09.11.2017 HTM-le selgitustaotluse, milles soovisite, et vastataks Teie 09.10.2017 esitatud selgitustaotluse seni vastamata jäetud osale. HTM vastas Teile 12.12.2017, et ei pea Teie nõuet põhjendatuks.

Selgitan Teile, et selgitustaotlustele vastamise korra näeb ette märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seadus (MSVS). Paraku ei ole Andmekaitse Inspeksioonil (AKI) pädevust MSVS-i nõuete täitmise üle järelevalvet teostada. AKI-l on pädevus haldusmenetluse seaduses (HMS) ettenähtud korras teostada järelevalvet teabenõuete täitmise üle.

Seetõttu tagastan Teie vaide HMS § 79 lõike 2 alusel ja selgitan, et selgitustaotlusele vastamine on osa hea halduse tavast, mille täitmist kontrollib Õiguskantsler.

Otsusele vaide tagastamise kohta on võimalik esitada 30 päeva jooksul vaie HMS§ 71 lõikes 1 sätestatud korras AKI-le või esitada kaebus halduskohtule halduskohtumenetluse seadustiku § 37 lõikes 2 sätestatud tingimustel ja korras.

3. Vaide esitaja ei nõustu Andmekaitse Inspeksiooni 18.12.2017 vaide tagastamise teates esitatud seisukohtadega, sest Andmekaitse Inspeksiooni vaneminspektor Liisa Ojangu on rikkunud ulatuslikult menetlusõigust:
  - a) Liisa Ojangu on teostanud ebaõigesti haldusmenetluse seaduse §-st 4 tulenevat kaalutusõigust. Andmekaitse Inspeksioon saab päris kindlasti kontrollida, kas eksaminandidel on õigus saada teada nende riigieksamitööd hinnanud hindajate nimesid või mitte. Riigieksamitööde hindajate nimede puhul on tegemist isikuandmetega isikuandmete kaitse seaduse § 4 lg 1 mõistes ning selliste andmete avalikustamist reguleeritakse isikuandmete kaitse seaduses. Isikuandmete kaitse seaduse § 32 lg 1 kohaselt teostab Andmekaitse Inspeksioon riiklikku ja haldusjärelevalvet isikuandmete kaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuete täitmise üle. Isikuandmete kaitse seaduse § 33 lg 5 kohaselt võib Andmekaitse Inspeksioon alustada järelevalvemenetlust kaebuse alusel või omal algatusel. Seega leian, et Andmekaitse Inspeksioon on ebaseaduslikult jätnud oma isikuandmete kaitse seadusest (§ 33) tulenevad ülesanded täitmata.
  - b) Vaiet ei saa käesoleva juhtumi puhul tagastada haldusmenetluse seaduse § 79 lõike 2 alusel. Päris kindlasti ei puudu Andmekaitse Inspeksioonil konkreetse riigieksamitöö hindajate nimede avalikustamise küsimuses pädevus. Kui isikuandmete kaitse seaduses ei oleks sätestatud sellist erisust, et Andmekaitse Inspeksioon saab järelevalvemenetluse alustada isiku kaebuse alusel, siis lahendaks Andmekaitse Inspeksioon antud küsimust haldusmenetluse seadusest tulenevalt vaidemenetluse korras. Haridus- ja Teadusministeerium on rikkunud vaide esitaja õigusi, keeldudes talle avalikustamast tema matemaatika riigieksamitööd vigaselt hinnanud hindajate nimesid, väites, et riigieksamitööde hindajad peavad jääma eksaminandile anonüümseks. Seega leian, et tulenevalt põhiõiguste ja -vabaduste tagamise põhimõttest ning hea halduse tavast, oleks tulnud Andmekaitse Inspeksioonil tõlgendada vaiet hoopis kaebusena ja alustada järelevalvemenetlust isikuandmete kaitse seadusest tulenevate nõuete täitmise üle Haridus- ja Teadusministeeriumis.
  - c) Liisa Ojangu poolt viidatud märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seadus ei puutu konkreetse riigieksamitöö hindajate nimede avalikustamise küsimuses üldse asjasse.
  - d) Päris kindlasti ei kuulu konkreetse riigieksamitöö hindajate nimede avalikustamise küsimuse lahendamise esmajärjekorras Õiguskantsleri pädevusse. Õiguskantsler tagastaks avalduse ilmselgelt läbivaatamatult, sest isikul on võimalus esitada vaie või kasutada muid õiguskaitsevahendeid. Küll kuulub aga riigieksamitööde hindajate nimede ehk isikuandmete avalikustamise küsimus Andmekaitse Inspeksiooni pädevusse, kes on jätnud ebaseaduslikult oma isikuandmete kaitse seadusest tulenevad ülesanded täitmata.
  - e) Samuti esineb võimalus, et Haridus- ja Teadusministeeriumil oleks olnud võimalik edastada hindajate nimed avaliku teabe seadusest tulenevalt teabenõude korras. Nimelt võis olemas olla hindamisprotokoll koos hindajate nimedega, mida oleks saanud teabenõude korras väljastada. Jäeb arusaamatuks, kust võtab Liisa Ojangu, et hindajate nimede avalikustamise soovi korral (isikuandmete avalikustamine), on tegemist selgitustaotlusega.

1. Teha kindlaks Andmekaitse Inspeksiooni poolt järelevalvemenetluse alustamata jätmise õigusvastasus.

Kohustada Liisa Ojangut ettekirjutusega alustama järelevalvemenetlust isikuandmete kaitse asjas või avaliku teabe asjas, et selgitada välja, kas konkreetse riigieksamitöö hindajate nimede mitteavalikustamine vaide esitajale Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt on õiguspärane või mitte.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

Inspektsiooni pädevus kaebuste ja vaiete lahendamisel

Andmekaitse Inspektsiooni pädevuses on riikliku ja haldusjärelevalve teostamine isikuandmete kaitse seaduses (IKS) ja avaliku teabe seaduses (AvTS) sätestatud nõuete täitmise üle. Andmekaitse Inspektsioonil puudub pädevus teostada järelevalvet märgukirjale selgitustaotlustele vastamise üle.

Tulenevalt IKS §-st 22 on isikul õigus pöörduda inspektsiooni poole, kui isikuandmete töötlemisel rikutakse tema õigusi tema isikuandmete töötlemisel ning AvTS § 46 alusel saab isik edastada vaide teabenõude täitmisest keeldumise või mittenõuetekohase täitmise peale. Kuna vaide esitaja soovis 13.12.2017 vaites Haridus- ja Teadusministeeriumile ettekirjutuse tegemist temale andmete väljastamiseks, siis saab seda käsitleda kas kaebuse või vaidena, mitte märgukirjana, mille alusel võib inspektsioon algatada omaalgatusliku järelevalve. Seega on asjakohatu vaide esitaja märkus, et inspektsioon võib pöördumise alusel algatada ka omaalgatusliku järelevalve.

Kaebuste ja/või vaiete lahendamisel lähtub inspektsioon kaebaja/vaide esitaja nõudest ning lahendab kaebuse/vaide selle eseme ulatuses. HMS § 14 lg 3 p 2 sätestab, et kirjaliku taotluse sisu haldusmenetluse algatamiseks (milleks on ka järelevalvemenetlus) peab olema selgelt sõnastatud. Samuti sätestab HMS § 76 lg 2 p 5 kohaselt tuleb ka vaites märkida vaide esitaja selgelt väljendatud nõue. Seega kui on esitatud vaide või kaebus, siis ei saa inspektsioon omaalgatuslikult selles esitatud nõuet laiendada. Küll aga on inspektsioonil pädevus otsustada, kas isiku kaebus tuleb lugeda vaiteks AvTS-i alusel või kaebuseks IKS-i alusel.

Antud juhul on vaide esitaja palunud 13.12.2017 vaites tühistada Haridus- ja Teadusministeeriumi 12.12.2017 selgitustaotluse vastuse punkt 6, millega jäeti vaide esitajale tema riigieksamitööd hinnanud hindajate nimed avalikustamata ning vaide esitaja palus need inspektsiooni kohustada ministeeriumi need talle väljastama.

Siinkohal pean vajalikuks vaide esitajale selgitada, et kuna inspektsioon ei teosta järelevalvet märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seaduse (MSVS) üle, siis pole võimalik inspektsioonil tühistada ka selgitustaotlusele vastamise punkti 6, mis oli vaide esitaja nõue.

Samas on Haridus- ja Teadusministeerium oma 12.12.2017 vastuses vaide esitajale muuhulgas selgitanud: „...ei ole põhjendatud hakata välja selgitama, milline hindaja millist ülesannet Teie eksamitöö puhul konkreetselt hindas. Rõhutame veelkord, et igat eksamitööd hindas kokku 20 hindajat. Ei ole võimalik siduda konkreetselt punkti langetamisega ühte kindlat hindajat ning öelda, et see on selle hindaja töö tulemus.“ Eeltoodust võib üsna üheselt aru saada, et Haridus- ja Teadusministeeriumil ei ole dokumenteeritud kujul teavet, kes nimeliselt hindasid Teie eksamitööd valesti.

Juhin Teie tähelepanu sellele, et teabenõude korras saab asutuselt välja küsida asutuses valduses olevaid dokumente või väljavõtteid neist. Kui teavet, kes Teie matemaatika eksamitööd valesti hindas tuleb hakata alles välja selgitama, siis on tegemist selgitustaotlusega, milleks meile arusaadavalt ministeerium ka Teie pöördumise luges. Seega ei ole asjakohane Teie väide, et antud juhul ei puutu MSVS üldse asjasse. Juhul kui soovisite dokumentide väljastamist, milles vastav teave sisaldus, siis oleks tulnud seda oma pöördumises ka sõnaselgelt väljendada.

Vaites vaide tagastamise teatele leiab vaide esitaja, et tulenevalt põhiõiguste ja -vabaduste tagamise põhimõttest ning hea halduse tavast, oleks tulnud Andmekaitse Inspektsioonil tõlgendada vaidet hoopis kaebusena ja alustada järelevalvemenetlust isikuandmete kaitse

seadusest tulenevate nõuete täitmise üle Haridus- ja Teadusministeeriumis. Samuti esineb võimalus, et Haridus- ja Teadusministeeriumil oleks olnud võimalik edastada hindajate nimed avaliku teabe seadusest tulenevalt teabenõude korras. Nimelt võis olemas olla hindamisprotokoll koos hindajate nimedega, mida oleks saanud teabenõude korras väljastada.

Matemaatika eksamitöö hindajate nimede juurdepääsu võimaldamine isikuandmete kaitse seaduse alusel

Isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 1 lg 1 sätestab, et seaduse eesmärgiks on kaitsta isikuandmete töötlemisel füüsilise isiku põhiõigusi ja –vabadusi, eelkõige õigust eraelu puutumatusetele.

Vaide esitaja on vaides õigesti märkinud, *et riigieksamitööde hindajate nimede puhul on tegemist isikuandmetega isikuandmete kaitse seaduse § 4 lg 1 mõistes ning selliste andmete avalikustamist reguleeritakse isikuandmete kaitse seaduses.* Ka eksamitööde hindajate isikuandmetele laieneb IKS § 10 lg 1, mille kohaselt on isikuandmete töötlemine lubatud kas isiku nõusolekul või seaduse alusel. IKS §-st 22 on isikul õigus pöörduda inspektsiooni poole, kui isikuandmete töötlemisel rikutakse tema õigusi ehk siis kaebuse saab IKS-i alusel esitada, siis kui on rikutud isiku õigusi tema andmete töötlemisel. Isikuandmete kaitse seadus ei näe ette võimalust küsida/nõuda teiste isikute andmeid ilma õigusliku aluseta. Erandiks on siin IKS § 19, mis sätestab isiku õiguse saada enda kohta käivaid andmeid ning teavet, kellele tema andmeid on edastatud.

IKS § 19 lg 1 sätestab loetelu andmetest, mida isikuandmete töötleja peab isikule tema soovil teatavaks tegema. Eelnimetatud paragrahvi lg 1 punktide 4 ja 5 kohaselt peab isikuandmete töötleja isikule teatavaks tegema ka kolmandad isikud ja nende kategooriad, kellele isikuandmete edastamine on lubatud ning kolmandad isikud, kellele tema isikuandmed on edastatud.

Antud juhul on vaide esitaja soovinud Haridus- ja Teadusministeeriumilt hindajate nimesid, kes hindasid tema matemaatika eksamitööd valesti. Kuna riigieksameid viib läbi SA Innove, siis on isikuandmete (vastutavaks) töötlejaks sihtasutus, mitte konkreetsed hindajad. Nimelt sätestab IKS § 7 lg 1, et isikuandmete töötleja on füüsiline või juriidiline isik, välismaa äriühingu filiaal või riigi või kohaliku omavalitsuse asutus, kes töötleb või kelle ülesandel töödeldakse isikuandmeid. Seega ei ole eksamitööde hindajad antud juhul iseseisvateks isikuandmete töötlejateks ega kolmandateks isikuteks, vaid eksamitööde hindajad on isikuandmete töötleja (antud juhul SA Innove) alluvuses töötavad isikud. Tulenevalt eeltoodust on vaide esitajal õigus saada teavet IKS § 19 lg 1 sätestatud ulatuses, kuid sinna hulka ei kuulu eksamitööde hindajate nimed.

Kuna eksamitööde hindajate nimed ei ole vaide esitaja kohta käivad andmed ega kolmandad isikud ega iseseisvad andmetöötlejad, siis puudub vaide esitajal õigus nõuda tema matemaatika eksamitöö hindajate nimesid isikuandmete kaitse seaduse alusel. Kuna antud juhul on hindajate nimesid küsitud Haridus- ja Teadusministeeriumilt, mitte SA Innovalt, siis on küsitav, kas ministeeriumi valduses on üldse vaide esitaja poolt soovitud nimesid.

Hindajate nimede küsimine avaliku teabe seaduse alusel

Avaliku teabe seaduse § 3 lg 1 sätestab, et avalik teave on mis tahes viisil ja mistahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites. Nõustun, et eksamitööde hindamise puhul on tegemist avalike ülesannete täitmisega, kuid teabenõude korras saab hindajate nimesid küsida vaid siis, kui need on dokumenteeritud kujul olemas, neile ei ole kehtestatud juurdepääsupiirangut ning teabenõudele vastamiseks on võimalik väljastada

mingist dokumendist koopia või väljavõte. Teabenõude korras ei saa teabenõudja nõuda teda huvitavate andmete välja selgitamist ning talle edastamist.

Seega kui vaide esitaja poolt soovitud teavet dokumenteeritud kui ei ole või ei ole seda ministeeriumi valduses, siis ei saa inspeksioon kohustada ministeeriumi välja selgitama hindajate nimesid (kui see on üldse võimalik) kes hindasid eksamitööd valesti ega küsima vastavat teavet ka SA Innovelt, kuna teabenõudega saab küsida ainult asutuse valduses olevat dokumenteeritud teavet.

Ministeeriumi vastusest vaide esitajale võib küll aru saada, et ministeeriumil vaide esitaja poolt soovitud teavet dokumenteeritud kujul ei ole. Kuid kuna inspeksioon ei ole seda üle kontrollinud ning Teie 31.10.2017 selgitustaotluse punkti 6 võib osaliselt tõlgendada ka teabenõudena, kuigi Te pole ühestki dokumendist koopiat küsinud, siis uuendan vaide avaliku teabe asjas järelevalvemenetluse algatamiseks teabenõude täitmisest keeldumise osas.

/allkirjastatud digitaalselt/

Viljar Peep
peadirektor